

Català I

L'estàndard oral

La variació lingüística

La variació lingüística

- Després del que hem vist sobre definició o delimitació de les llengües i de les modalitats que contenen, parlarem sempre del català com la llengua dels territoris: Catalunya estricta (excepte l'Aran), bona part del País Valencià, Illes Balears, Andorra, Catalunya Nord, Franja de Ponent, el Carxe, l'Alguer.
- La variació lingüística, tal com l'hem definida amb dialectes i registres, és el resultat del dinamisme (els canvis) en la llengua. Si els canvis són molt grans, poden donar origen a llengües diferenciades (no oblidem que l'evolució va convertir el llatí en les llengües romàniques).
- La normativa i l'estandardització més aviat representen un fre per als canvis.

La variació lingüística

Factors del canvi (no pretén ser exhaustiu)

A) Lingüístics (actuen directament en relació amb el funcionament de la llengua)

A1) *Interns* (dels mateixos parlants en relació al sistema)

A2) *Externs*: (pel contacte dels parlants amb altres sistemes lingüístics)

B) Socials

B1) Adaptació a les noves realitats, als canvis (materials o ideològics)

B2) Intervenció institucional

A) Factors lingüístics: A1) interns

- Economia-relaxament
- Reforç
- Analogia
- Canvi d'orde, confusió, metàtesi
- Rendiment semàntic: formes motivades
- Rendiment semàntic: trencament d'ambigüitats
- Eufemismes
- Ultracorrecció (els parlants interpreten formes bones com a dolentes)

Economia-relaxament

- gover(n) / car(n) / dima(r/t)s / cu(ll)era / for(t) / surt / quar(t) /
- i fets tan consolidats a bona part del territori com :
 - canta(r) / dormi(r)
 - fen(t) / dormin(t)

Reforç

- carr(a)n / agra(i)eix / ide(i)a / pa(i)ella / api(t)
cantu(t) / incendit
- divendres / voldran

Analogia

- llàpissos / esquisos / calamarsos / ous duros / xipresos
- poguer / sapiguer
- tindre / vindre / oferit

Canvi d'orde, confusió, metàtesi

- auia / gavinet / llangonissa / catredal / encostipat / pradins (avis – a Mallorca) / radere

Rendiment semàntic: formes motivades

- mussol / enciamada / professó (la professó va per dins) / petrecols /
- europort / graciosa / comparativa / comprativa
- possibles (fusibles) / St Colgat / fel sofregit (fel sobreixit) / salsitxes de franco
- can Bravo (Caprabo)
- oraldine (onduline)
- gelocatil (làmina geotèxtil)
- escuadrilla (escuadria)
- tontainer (container)

Rendiment semàntic: trencament d'ambigüitats

- espacial - especial - espaial
- parit - perit - pèrit
- poll - poll - pollet

Eufemismes

(esquivar connotacions negatives)

- abusos (tortura) / me (merda)

Ultracorrecció

(els parlants interpreten formes bones com a dolentes)

- male habitu > malaut > malalt /
- lògic / solsament

jaume.marti@upf.edu
lluis.de.yzaguirre@gmail.com